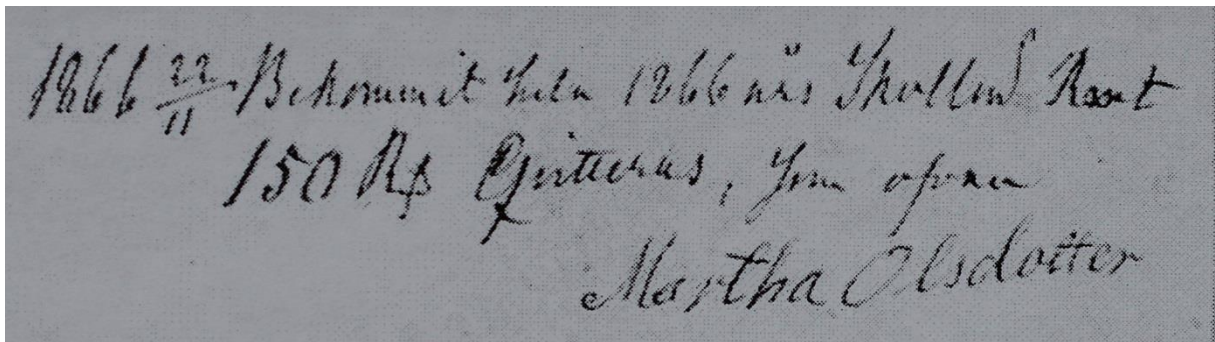

Om småskolelärarinnan i Rörbo Margta Olsdotter från Dalarna - ett säreget personöde.

Margta föddes i Tomasbo i Bjursås socken i Dalarna år 1815. Hemmadotter till år 1854 men man får väl förmoda att hon då hon kommit till vuxen ålder av och till haft arbeten i närområdet. Eller hade så inte varit fallet?

Men, året 1854 flyttar hon till läsarens förvåning ända ned till Östergötland där hon 1854 anställs som piga under Renstads säteri i Svanshals socken. Får under denna tid i Renstad betyg (=remiss?) till "fritt vatten vid Medevi hälsobrunn" (den 3/6 1858). Orsaken till detta för oss okänd, genomgång av Medevi Brunnsarkiv (i Vadstena landsarkiv) har ej givit några ytterligare besked. Tänkbar orsak till detta återkommer vi till här nedan.

Efter några år flyttar hon vidare söderut i maj 1860 till Säby (vid Tranås) men redan efter någon månad flyttar hon därifrån till Stockholm där hon utbildar sig till småskolelärarinna. (Boende i Storkyrkoförsamlingen = S:t Nicolai församling på St. Hopargränd i kvarteret Castor). Efter ett halvårs utbildning anställdes hon 1861 som ambulerande småskolelärarinna i Rörbo (skolhuset då ej ännu byggt).

Utdrag ur Fläckebo församlings kvittensbok för småskolelärarinnorna i Rörbro och Staffansbo.

Varför hon från Svanshals drar ned mot trakterna till Småland skulle kunna ha samband med samma omständighet som fick henne att flytta från Bjursås till Östergötland. Det kan nämligen ha varit så att hon hört talas om en ung flicka som vid 16 års ålder börjat predika i Östgötabygderna och samlade stora skaror av människor som i dessa kolerans och svältens år ville höra hennes tröstefulla utläggningar om Guds rike. Hennes namn var "Predikare-Lena" eller ibland "Vita ängeln" eftersom hon vanligtvis var klädd i en vit klänning. Men hennes verksamhet sågs med oblida ögon av prästerskap och myndighetspersoner eftersom det var förbjudet enligt konventikelplakatet att som lekman predika Guds ord. Hon blev till följd därav intagen på Vadstena hospital och även intagen på Slottsängelset i Linköping men utnyttjade då denna tid till att nedteckna sina religiösa tankar och fick dem t.o.m. utgivna i bokform. Sista delen av sitt liv bodde "Predikare-Lena" i Svinhult socken i gränsbygderna mot Småland. Kanske kände hon sig mera fredad där från sina belackare. Hon slutade sina dagar där år 1859.

Vår fundering är därför om detta var orsaken till att Margta Olsdotter drog sig åt samma håll (Säby utanför Tranås) i hopp om att kunna komma i kontakt med henne. Men hennes ankomst till Säby var i så fall för sent ty Predikare-Lena hade redan avlidit året innan (1859). Och kanske var det därför Margta bara blev någon månad i Säby innan hon flyttade till Stockholm för att utbildas till småskolelärarinna istället? Kanske förespeglade det henne att hon istället på detta vis skulle kunna sprida en i Predikare-Lenas anda kristlig syn hos det uppväxande släktet.

Men hennes tjänstgöringstid i Rörbo blev inte långvarig. Redan 1868, dvs vid 53 års ålder, avslutar hon sin tjänst (långt innan Rörbo skolhuset byggdes). Varför? Var det hennes religiösa grubblerier som gjorde att hon ansågs olämplig som lärarinna? Efter 1868 kallas hon i husförhörlängden "f. skollärarynna" och på 1870-talet anges hon boende i en "backstuga". Denna backstuga/skogskoja var belägen på skogen mellan Mummeltorp och Ösjön. (nuv. RAÄ-nr 167 ehuru felaktigt angivet som "kolarkoja"). Hon kallade sin koja "Skogsbo" och på platsen kan ännu ses rester av glasfönster, taktegel och porslin. Den är belägen på en äldre kolbotten som säkert var gräsbevuxen då. Alldeles invid en i Svanåarkivet (Svanå AB F2:58) angiven täppa benämnd "Martas odling".

Gång / forvåg mot Öjesjön

Martas odling

Hur hon utöver sin odling kunde försörja sig där väcker ju beundran. Det sägs att hon passade på då någon körning till Västerås stod till buds att be om hämtning till sin koja av förnödenheter såsom salt, mjöl, (skrivpapper!) mm. Men hon släppte aldrig in någon i sin koja. Och ändå mer förvånad blir man då man i husförhörlängderna kan se att hon under denna tid ändå måste ha varit ganska rörlig trots allt. Nattvard är antecknad bl.a. i Stockholm. Västerås, Sala, Ramnäs, Tillberga!

I Abdon Johanssons memoarer ("Abdon berättar") kan läsas att socknens styrande till sist inte ansåg att hon kunde leva i denna misär. Kyrkoherde Thorvall tog sig till hennes koja och knackade på. Men hon öppnade inte trots att han såg genom fönstret att någon rörde sig därinne. Då gick han fram till fönstret och vek undan kappan så att hans prästkrage skulle synas. Då öppnade hon. Efter vad man kan förmoda en lång diskussion accepterade Margta att inflytta till ett rum på Prästgårdens mark, Bergsgården (1881). Där kunde hon fortsätta sina

skriverier i religiösa ting tills hon så småningom blev allt skröpligare och efter 3 år (1884) nödgades flytta in i Fattigstugan där hon avled samma år.

Enligt uppgift skall hennes koja (Skogsbo) efter hennes avflyttning ha tillvaratagits av Svanå Bruk för annat ändamål. Så den kan ju inte ha varit så dålig som den muntliga traditionen angivit ("jordkula")! Och att hon varit sinnad åt religiösa funderingar verkar ju hela hennes personhistoria tyda på!

Se även under **Dokument till Sockenkartan** ”15 Skogsbo”.